

ընացի յերկրի լոյս ի տուէ և դարձուցից ի սուգ զտօնս ձեր՝»։ Արդ մարգարէնեւ ըստ զուշակութիւնը կատարուեցաւ Քրիստոսի խաչելութեան տարին, Պոնտիոս Պիղատոսի դատաւորութեան ժամանակ։ Աղեքսանդրիոյ գիտական դպրոցի սուրբ հայրերը, այն պայքարը մղեցին Կելսոսի և հետեւողներուն դէմ, ինչ որ մեր ժամանակները Ստրաբոնի և նմաններու դէմ, որոնք Քրիստոսի գոյութիւնն անգամ ուրացան։ Բայց արդէն երրորդ դարու կէսին յաղթանակած է Աղեքսանդրեան դպրոցը և քննութեան առնուած է Պիղատոսի դատաւորութեան տասնամեայ շրջանը որ կը սկսի 26 թուականէն մինչեւ 36ը։ Թէ՛ հին և թէ՛ նոր աստեղծարաշխները հասեր են այն ճշմարտութեան թէ խաւարումը պատահեր է 34 թ. և Նիսանի 20ին ըստ Աղեքսանդրեան դպրոցին, իսկ նոր աս-

տղարաշխներ, Քրիստոսի չարչարանաց խորհրդական միտքը չհասկնալով և լուսնական տարի տալով Մովսէսի գրածին, կը գտնեն խաւարումը Նիսանի 14ին պատահած (այսինքն Ապրիլի սկիզբները)։ Այս զանազանութիւնը էականը չի փոխեր, այսինքն Սրբազան Քաջանայապետի Պիոս ԺԱ Պապի հրատարակած առաջին Մեծ Յոբելեանը 1933 թուին ստուգագոյնն է և համաձայն Ղուկասու ժամանակագրութեան՝ Տրեքերիոսի 15դ տարիէն սկսած եւ Պիղատոսի դատաւորութեան ժամանակ 33 տարւոյ Արեւու խաւարման հետ։ Կը մաղթենք որ Նիկիոյ Ժողովին հաստատած Անշարժ Զատիկն ալ Մարտի 22ին տօնուի։

Հ. Գ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

1. Ամովս. Ը. 9.

ՀԱՄԵՐԳ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԵՒ ԲՆՈՒԹԵՆԱԿԱՆ

Սիրով՝

Հ. ԵՂԻԱ ՎՐԴ. ՓԷՋԻԿԵԱՆԻՆ

Այսօր ո՛վ միտք, կամ սրտի դուռն անկաշկանդ բաբախիւն,
Անհատնում ճի՛շ հոգեկան և մարմնի բո՛րբ հիւծումներ,
Ծընող ճախրանքն հանճարին մըսիս խաւար ծալքերուն՝
Պիտի թեւենք դէպ ի ակն աստուածութեան օրհնաբեր։

Պիտի թեւենք միասին, երբ հըզօր լոյսն արեւուն
Պայթի հսկայ շառաչով և վեհութեամբն իր փառքին՝
Տաճարներուն մեկամաղձ սիւներո՛ւն դէմ երազուն,
Եւ կամ խաղաղ բընութեան հիւսուածքներուն մէջ նրբին։

Պիտի թեւենք, ո՛վ հոգիս, ո՛վ կոյս մասնիկը Եսիս,
Այս իմ յոգնած էութեան աւերներուն վըրայ լուռ...
Դուռն որ փափուկ մատներով լարերն հըպարտ քընարիս
Յա՛ր կը յուզես, երբ բաշխէ իրկունն իր թովքն հեշտալուր։

Պիտի թեւենք, մինչ Միջոցն այս լայնածիր և բարի,
Որուն ծոցին կը հանգչի Շէլին սիրտը այրած՝
Պիտի ըլլայ վարդազոյն, և սարսուռներ գոհարի
Պիտ՝ գան օծել ճակատիս յոգնութիւններն ամպամած։

Մենք միասին, ո՛վ հոգիս, պիտի ըլլանք Ոգիներ...
Ու պիտ՝ գրկենք Զեփիւռին զով մըմունջներն հեռաւոր,
Պիտի ըսենք թէ ինչպէս Գիշերին մէջ տարուբեր
Կը խօսի աստղը աստղին, լուսնակն երկնին մենաւոր։

Ու քաղքին բամբը անդուլ, և սէրն անդորր և խոնարհ
Գիւղականերուն որ նիրհեն բլրակներու լանջքերուն,
Պուրակներուն չունչն անձայն եթերին մէջ հողմավար՝
Պիտի հալին մեր ճախրին ոլորտներուն մէջ անհուն։

Անտառներու և ժայռի և կամ տարտամ առուակին
Ըմպած համերգն յարաճուն պիտ՝ երգենք զովքն Աստուծոյ...
Ու մեր թեւերն վերամբարձ երջանկօրէն պիտ՝ հըպին
Մայրագորով զըթութեան անմար Յոյսի և Սիրոյ։

Տերեւներուն խորունկէն պիտ՝ նշմարենք, ո՛վ հոգիս,
Վըտակին վազքն անուշակ, հեզահամբոյր և լըռին...
Նունուֆարներ համակուն ոգիներէն համբոյրիս,
Եւ կամ կոյսեր որոնց հետ եղբայրութիւնս է անգին։

Պիտ՝ օրօրուիմ ես քեզմով, ո՛վ տիրական Բընութիւն,
Արարչին խոհն առաջին երկրիս վըրայ կրկնուած...
Դուռն որ կ'ապրիս յարաժամ, և չունիս ան անկայուն
Անցնող զոյգին, որոնք յար գերեզմաններ են խորհած։

Ու ծոցիդ մէջ երջանիկ, աննիւթացած և մինակ
Պիտ' թափառիմ շիւղերուդ սարսուռներուն առջնութիւն,
Սոխակներուդ կըտուցին պիտ' յանձնեմ սիրտս անյատակ...
Եւ ըսպասեմ որ հոգւոյս իջնեն վերէն գգուանքներ:

Ողջոյն, ո՛վ Մայր բարեգութ, տերեւազարդ Բընութիւն,
Ծառերուդ հոյլը կ'առթէ հոգւոյս անոյշ նըւաղում...
Թող որ ծըծեմ անյագութեդ հողիդ պարարտ յոյգերուն
Հունչը գոհար և ոսկի երանութեամբ մ'անպատում...:

Ողջոյն, ո՛վ Մայր, ա՛յ ջախջախ, ա՛յ վշտաբեկ և նըկուն,
Կու գամ, կուրծքիս փոթորկին մոռնալ որոտն ամէհի...
Կու գամ, ո՛վ Մայր, համբուրուիլ զովութեան հետ տարրերուն,
Սաղարթներուդ քերթուածին յանձնել գուպարն անդոհի:

Ո՛վ Բընութիւն, ողջոյն քեզ, ողջոյն անդարձ և անքուն
Աւիքներուդ մշտահոս բեհեզահիւս կարկաչին...
Ողջոյն ծառի ճիւղերուդ մեղմաղձիկ շարժումին,
Եւ սրտիս դէմ բաբախող ծաղիկներուդ երազուն:

Լեռներուդ ելքը հըպարտ դէպ ի կապոյտն անստհման,
Եւ գուն հըզօր և ճնշիչ կաղնիներուդ մայրենի՝
Կը նետեն միտքս անհանդարտ խաղաղութեան և կեանքի
Վայրերն արծաթ, ուր կ'ապրի անհունակերպ Եհովան:

Ե՛ս, որուն կուրծքը դողաց թշուառութեան և վշտի
Բազուկներուն սեղմումէն և սրտաքամ հեգնանքէն,
Գըտայ, ո՛վ Մայր, շուքին տակ մէկ տերեւին կանաչէն՝
Թեւի աղօթքին, որուն ձայնն էր խեղդած ցաւն երբեմնի:

Երբ կ'ելլէ այգն, ու հեռուն հորիզոնի լանջքերէն
Կը ծաղկի լոյսն անբողբոջ փթթումներով հեշտական՝
Ես, ո՛վ Մայր իմ, կը տենչամ որ վերջալոյսն իրիկուան
Առնէ կայծն իբ մահական հոգւոյս ոսկի՛ գանձերէն:

Ու կը խորհիմ թէ անցած դարերուն սիրտն անայլայլ
Իր խորքին մէջ ամփոփեց մեծ ոգիներն մարդկութեան,
Թէ կէօթէն էր կամ Հիւկոն և կամ Պայրընն անվարան
Որոնք եկան ծոցիդ մէջ իրենց Աստուածը խոկալ...:

Մե՛ծ ես, անմահ Բընութիւն, ու ես մասնիկ մ'որ կ'երգէ
Ծամերն հովուն սըրընթաց արշաւներուն խելագար...
Նայուածքն անծայր Միջոցին, ուրկէ թռչնակն օդապար
Կ'անցնի զըւարթ, և ձայնէ Արարչին փառքն յակինթէ:

Ու դուն թռչնակ, ամպէն վեր թեւող ոգի՛ ըսպիտակ,
Որուն թեւին եմ կապած լարը քնարիս որ հեծէ...
Որուն սրտին են յեցած սրտիս քոյրերն արծաթէ,
Որուն դայլայլն հոգւոյս մէջ մարգարի ցօ՛ղ մ'է ճերմակ...:

Թռչնակ բարի, հեզ թռչնակ, թռչնակ սիրո՛վ առըցուն,
Եկուր հանգչել զիւղական պատուհանիս եզերքին...
Ու զով շունչով մը հըպէ փետուրիդ դողն սարսուգին
Այտերո՛ւս ջերմ, և շուրթիս մարմանդներուն դողողուն:

Թռչնակ, քոյրիկն հոգիիս, հունչն իմ մարմունն էութեան
Կածաններէն բարձրացող արձագանգին մեղմութեւ...
Սիրտն իմ սրտին, և շուրթիս քաղցրիկ համբոյրն ես թեթեւ,
Որ վաղն հոգիս պիտ' ձօնէ խաչելութեան ողբաձայն:

Ու ո՛վ թռչնակ, դուն և ես խաչին շուքին տակ լըռին,
Պիտի ըզգանք որ համայն անապատներն հեռաւոր
Պիտ' փշրեն սանձն երկաթէ մըրրիկներուն բիւրաւոր,
Եւ տառապին ցաւին մէջ հառաչներուն Մայր Հողին:

Ու Բընութիւնն այս չքնաղ, հսկայ խաւարն իր կուրծքին
Պիտ' արշաւէ Ունայինն ոլորտներուն մէջ անհուն...
Եւ պատռի ժայռն յանկարծուտ ինչպէս կոհակը ծովուն՝
Շաչիւններէն մոլուցքոտ խօլ և մըթին ամպրոպին:

Ու դուք գոցուած շիրմերու խորախորհուրդ նոճիներ,
Արմատախիլ ձեր վազքին պիտ' յանձնէք ողբն յարաճուն՝
Մեռեալներուն խըռոված, և անսովոր ու խոհուն
Զեր ճիւղերէն պիտ' կաթին արեան մեծղի կայլակներ:

Երկնի անծայր աղեղէն փայլակին սուր և նժդեհ
Վազքն անարգել պիտ' խոցէ կապոյտ իրանն ովկեանին...
Ու մութ խութերն մահափիւռ ահեղօրէն պիտ' պայթին
Զերդ բացուած վիշտ մը ճնշիչ մատղաշ կուրծքի՛ մ' յակինթէ:

Կոհակներն յաղթ ու մըռայլ, կատարն իրենց մոլեգին
Գիշերին մէջ պիտ' մըղեն դէպ ի աստղերն ու լուսնակ,
Համատարած ողբին մէջ պիտի լսուի միայնակ
Շիթն արիւնին որ կ'իյնայ կողէն անմահ Յիսուսին:

Ու դուն թռչնակ հոգեղէն, փոքրիկ, բարի՛ իմ թռչնակ,
Գըլուխդ հակած ընդերկար պիտի հանգչիս իմ կուրծքին...
Եւ պիտ' ըզգաս թէ ի՛նչպէս վերջին բառերն Յիսուսին
Դառնան արցունք և թախիծ սրտին մէջ Մօ'րն իր մինակ:

Փա՛ռք Յարութեանդ, ո՛վ Յիսուս, շունչն ու կորովն անարգել
Յոգնած Մարդուն որ ըզգեզ խաչեց ցասման մը թափով...
Որ հեգնեց լացն աստուածեան և հոգւոյդ ցաւն անվրդով,
Եւ խաչիդ աակ ըսպասեց մահուանդ հաճոյքն ըմբռնել...:

Փա՛ռք Յարութեանդ, ո՛վ Յիսուս, և սրարշաւ ու հըզօր
Ճախրանքներուդ տիրական գալարակո՛ւռ վեհութեան...
Անցիր, ո՛վ Տէր, ծովերէն և մարգերէն ալ բուրեան,
Եւ արծարծէ Հաւաքին մեռնող կայծերն օրէ օր...:

Փա՛ռք Յարութեանդ և Մահուանդ, և խաւարէն դուրս ժայթքող
Դէմքիդ ամփոփ և լքուած աստուածային դալկութեան...
Փա՛ռք ա՛յ գոցուող աչքերուդ գերմարդկային տրամութեան,
Փա՛ռք քու գամուած ձեռքերուն հըրաշագործ և ներող:

Բարձրացիր Միտքն իմ խըռով, և դուք բանտումն պրկումներ
Երակներո՛ւս յորդառատ փշրեցէք թափը ձերին,
Ու հապըշտապ յորձանքով միջոցին մէջ հողմաւեր՝
Հասէք վերելքն հոգիիս և իր ճերմակ համբոյրին...:

Վէր, վեր, միշտ վեր, ո՛վ հոգիս, կ'ըզձամ՝ որ զանկըս հըպի
Երկնի կապոյտ անդորրին անմարդկային օրհնութեան,
Տեսնել կ'ուզեմ, ո՛վ հոգիս, Խաչեալին զահն հոլանի
Ոսկեղրուազ ամպերու զազաթնակէտ բարձրութեան:

Վէր, ու լոյսն այս մեղամաղձ նայուածքներո՛ւս քերթողի
Թող իր ծոցին մէջ ըզգայ շառայլն երկնի՛ն բոցերուն...
Թող տըրտիւնը սրտիս՝ որ խենդութեամբ է մոլի՝
Լեցուի զարձեալ անդորրովն երկնահոլո՛ւ վայրերուն:

Տա՛նկ, տանկ, կոչնակն իրիկուան հովիտներուն մէջ ինկած
Կը շրջի գերդ ալիքին կանաչ երիզն այգին տակ...
Ու գիւղական բարութեան եղբայրութիւնն օրհնեալ
Կը դիմէ ծանրը քայլով դէպ ի տաճարն անպարփակ:

Տա՛նկ, տանկ, ինչպէս Լըոռութիւնն թեթեւսոյլ զընացքով
Ըստուերներուն հետ նրբին կը գրկէ կո՛ւրծքը ժամուն...
Ու գերդ ոգի մ'երկնային խաչերուն շուրջ անվրդով
Կը հիւսէ գովքը խոհին որ իր ծընունդն է ոսկուն:

Պատե՛ր, անձայն գիւղերու տաճարներո՛ւն անսովոր,
Ձեր շուքին տակ ի՛նչ հեշտ է ըզգալ եռա՛ն հաւատքիս...
Ձեր մամուսաւ վերելքին զեփիւտին թեւն եմ ոլոր,
Ու ձեր ծոցին մէջ հնչող զանգին զարկե՛րն է հոգիս...:

Պատե՛ր անո՛յշ քաղցրութեան, երանութեան և յոյսի...
Ձեր մեկուսի սրբութեան խոնարհութիւնն երկնային
Ունի թովչանքն հեշտալի յիշատակի մը բարի,
Որուն հոգին կը մըսի շիրմաքարի մը խորքին...:

Պատե՛ր անխօս, ուր Աստուած դըրած է հետքն իր մատին,
Ուր առաջին հունչն ամբիժ աղօթքներուն կը դառնայ
Բեհեզազարդ և չքնաղ ըզգայնութեան մը թափին,
Որ կը զգուէ խիղճն արդար հեզ հիւղերուն մօտակայ:

Պատե՛ր, լոյսի և զրծի, գով ըստուերի կամ մութի
Երանգերովն յօրինուած աղօթատան սո՛ւրբ պատեր...
Թողէ՛ք որ Օրն ամփոփուի գերդ ջինջ խոկում մը կոյսի
Ձեր տողանցքին դէմ խորհող սիւններուն շուրջ ապալեր:

Ու դուն, կոչնակ մեղանոյշ, ու դուն Խաչեալը հըզօր,
Ծորեցէ՛ք լոյս այս խաւար երկրագունտի երակին...
Կեանք ծորէ մեզ, ո՛վ Յիսուս, զի անդունդներն են ոլոր,
Որոնց եզրին է կանգնած Մահկանացուն թախծագին:

Լո՛յս, լո՛յս, ո՛վ Տէր, ո՛վ Յիսուս, ո՛վ յաղթութեան դուն Ոգի,
Լո՛յս մեր հիւանդ մտքերուն տառապանքին անկայուն...
Լո՛յս մեր ճամբուն, ուրկէ յար կ'անցնի Գիշերն ահալի,
Մտրակելով որ ծագին լուսնակն և հոյլն աստղերուն:

Ու գիշերին մէջ անձայն, և կամ շողին տակ Այգին,
Պիտի երգենք քու փառքին արշալոյսներն, ո՛վ Յիսուս...
Եւ այս քընարս որուն մէջ դեռ կայ մասնիկն աւիւնին
Պիտ՝ որոնէ քու ճամբով ակն ամպամած յոյսերուս:

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ԶԱՐԶԱՐԱՆԱՅ

ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՀԱՅՈՅ ՔՈՎ

Հիւ ու նոր օրինաց մէջ մեծ եղեր
է միշտ սրբոց նշխարաց մատուցուած
մեծարանքը, զոր հանդիսիս մէջ ընդար-
ձակօրէն ցուցած եմ երբեմն¹: Այ՛ո՛,
նաեւ քրիստոնէութեան մէջ, և նոյն-
ինքն Յիսուսի և առաքելոց օրերէն,
ուր տեղատես կ'ընդ Քրիստոսի քղանցէն
ընդունեցաւ իւր առողջութիւնը. և Պօ-
ղոսի քրտունքը սրբող թաշկինակներ
ու վարչամակներ հիւանդաց կը տար-
ուէին. և Աստուած, որ ինքն էր նըշ-
խարաց զօրութիւն տուողը, անոնցմով
կը բժշկէր իւր հաւատացեալքը²: Դարեր
վերջ պիտի ելնէին անուանեալ քրիս-
տոնեայք, որ ի փառս Աստուծոյ պիտի
սրբազրէին Աստուծոյ գործը, ծառա-
նալով նշխարաց յարգութեան դէմ:
Ազոնց չէ որ կը խօսիմ ես հօս, այլ
ճշմարիտ հաւատացելոց:

Եթէ առաքելոց կամ սրբոց մասունք
այդչափ արգոյ էին, դիւրին է երեւակա-
յել՝ թէ ո՛րքան մեծ պիտի լինէր պատիւը
տէրունական նշխարաց, որոնք մարդկա-
յին ազգի փրկութեան գործիներն հանդի-
սացան: Բազմաթիւ են անոնց յիշատակ-
ները՝ ցրուած տիեզերական եկեղեցոյ
պատմութեան մէջ: Մեր ազգն ալ չէր
կարող բնականապէս անտարբեր մնալ
անոնց հանդէպ, և չի՛նդրել ու չյարգել
զանոնք երբ և ինչպէս որ հնարաւոր էր:
Եւ պիտի թուեմ հօս այն նշխարները,
որոց յիշատակութեան հանդիպած եմ մեր
անցելոյն մէջ:

1. ԽԱՅԸ, մեծագոյնը նշխարաց մէջ,
Յիսուսի զոհին սեղանը, անբաւ սիրոյն
հշաղ, և վերջին զալստեան փառաւոր

(Սևտ. Երուս. 1246)

կարապետը³, որ հեթանոսաց առաքելոյն
միակ պարծանքը կը կազմէր⁴, տուած է
մեր աշխարհին հետեւեալ մասունքը:

ա. Գիւտայ խաչ. — Հնագոյն է յիշա-
տակութեամբ Ուտի զաւառի Գիւ գիւղին
մէջ մեծարուածը, որոյ տեղեկատուն է
Մովսէս Կաղանկատուացի է զարուհ: Կը
պատմէ նա՝ թէ յետ ս. Գրիգորիսի քա-
րոզութեան զրացի Աղուանից աշխարհին
մէջ, նոյն երկիրը վերստին դիցապաշտու-
թեան կը դառնայ: Ս. Մեսրոպ իւր ա-
ռաքելութեան շրջանին ուխտի կ'երթայ
յերուսաղէմ աշակերտօք և կը դառնայ,
հետը բերելով ոսկեզօծ արծաթեայ խաչ

1. Բազմ. 1906, 543. — 2. Գործք առաք. ԺԹ, 12.
3. Մատթ. ԻԴ, 30. — 4. Գղտ. 9, 14.